FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT GIUSEPPE TESAURO

fremsat den 26. juni 1990 *

Høje Domstol.

1. Med den anmodning om præjudiciel afgørelse, som er genstand for den foreliggende sag, anmoder Finanzgericht München Domstolen om at fortolke forskellige positioner i Den Fælles Toldtarif (herefter benævnt »FTT«), i kapitel 99, der omhandler kunstværker, samlerobjekter og antikviteter.

2. *De faktiske omstændigheder.* Firma Farfalla Flemming (sagsøger i hovedsagen) ansøgte i tidsrummet fra 4. maj 1981 til 30. april 1982 Hauptzollamt München-West (herefter benævnt »Hauptzollamt«) om at ekspedere 13 separate postforsendelser til fri omsætning. Forsendelserne indeholdt såkaldte »paperweights«, som sagsøgeren havde indført fra Amerikas Forenede Stater. I hvert tilfælde anmeldte sagsøger varerne under betegnelsen »originale skulpturer, uanset materialets art« under pos. 99.03.

Det fremgår af forelæggelseskendelsen, at »paperweight'ene« var fremstillet udelukkende i hånden af anerkendte glaskunstnere. Dette gjaldt såvel selve glaskuglerne som de farvede på- eller indlagte motiver, der forestiller blomster eller dyr. Der skelnes nemlig mellem to- og tredimensionale motiver.

Den førstnævnte type er billeder, som kunstneren har frembragt ved at lægge opvarmet, flydende farvet glas på den endnu glødende glaskugle med en spartel. Kuglen overtrækkes med et tyndt glaslag både for at beskytte billedet og for at give kuglen dens udvendige form samt for at opnå forskellige effekter.

I det andet tilfælde indlægges tredimensionale billeder i glaskuglen.

De omhandlede genstande har alle på deres underside en ståflade af forskellig størrelse.

På grund af den i det væsentlige manuelle fremstillingsproces falder næsten hvert et eneste stykke forskelligt ud; dog fremstilles der altid et større antal »paperweights« i ensartet størrelse, motiv og udførelse, hvilket signeres af kunstneren, og sælges til en stykpris — mellem 35 og 300 USD — hvorpå der gives rabatter.

Det skal i øvrigt bemærkes, at selv om de i hovedsagen omhandlede genstande ifølge forelæggelseskendelsen ligger inden for dette prislag, fremgik det under den mundtlige forhandling, at værker af den beskrevne art kan opnå højere priser.

* Originalsprog: italiensk.

3. Efter at have foretaget eftersyn med henblik på tarifering henførte Hauptzollamt genstandene til kategorien »brevpressere (pyntegenstande) af glas med indlagt motiv« eller kategorien »dekorationsgenstande o. lign., af glas«.

Derpå tariferede Hauptzollamt varerne i henhold til bestemmelse 3 til kapitel 99 — hvorefter »pos. 99.03 ikke omfatter skulpturer, der har karakter af handelsvare (seriefremstillede reproduktioner og arbejder af håndværksmæssig art). Sådanne varer tariferes efter beskaffenheden« — som »dekorationsgenstande o. lign., af glas« i FTT pos. 70.13, som til forskel fra pos. 99.03 er pålagt told.

4. Efter forgæves klage over denne tarifering anlagde Firma Farfalla Flemming sag ved Finanzgericht München, der har besluttet at anmode Domstolen om en præjudiciel afgørelse af spørgsmålet, om de beskrevne genstande med todimensionalt motiv skal tariferes som malerier (pos. 99.01) eller som skulpturer (pos. 99.03), og om disse genstande, såvel som tilsvarende genstande med tredimensionalt motiv, har karakter af handelsvarer i henhold til bestemmelse 3 til FTT kapitel 99.

Såfremt det sidste spørgsmål besvares bekræftende, anmoder den forelæggende ret endvidere Domstolen om at oplyse, på grundlag af hvilke kriterier de omhandlede produkter skal anses for handelsvarer.

5. Formuleringen af det første spørgsmål vedrørende afgrænsningen mellem pos. 99.01 og pos. 99.03 ses klart at være inspireret af den betragtning, at bestemmelse 3 til kapitel 99 kun henviser til pos. 99.03.

I den forbindelse skal det præciseres, at den udelukkelse af genstande med handelskarakter, som er analog til den i bestemmelse 3 omhandlede, også findes, for så vidt angår værker omfattet af pos. 99.01, da det udtrykkeligt fremgår af ordlyden af samme bestemmelse — som henviser til malerier, tegninger og pasteller, der udelukkende er fremstillet som håndarbejde — at »håndde-korerede industriprodukter« ikke omfattes. Dette er et udtryk, som i det væsentligste svarer til varer, »der har karakter af handelsvarer« i henhold til bestemmelse 3.

6. På den anden side mener jeg, at der her kun er et alternativ mellem enten at lade genstandene være omfattet af pos. 99.03 eller at udelukke dem fra kapitel 99. Synspunktet om en tarifering i pos. 99.01 kan vel umiddelbart forkastes.

Dette er helt klart med hensyn til de »paperweights«, som indeholder et motiv af glas. Det skyldes billedets tredimensionale karakter, men synspunktet gælder også for de »paperweights«, hvor billedet skabes ved at pålægge flydende farvet glas på den endnu glødende kugle.

Det må i første række tages i betragtning, at glas ikke er et materiale, som normalt anvendes ved maleri, men typisk til at skabe tredimensionale kunstværker, og i anden række, at genstanden »paperweight« ud fra en helhedsbetragtning ubestrideligt er en tredimensional genstand.

Hvis man imidlertid ville anvende et andet tariferingskriterium og blot anse glasmassen som underlag (idet man f. eks. lagde til grund, at værkets kunstneriske værdi kun findes i bemalingen), ville det medføre betragtelig usikkerhed for toldmyndighederne, da en skulptur også kan bemales i hånden af en kunstner, og »paperweight'ene« kan antage de mest forskelligartede former, hvorfor den person, der skal stå for kontrollen, i hvert tilfælde måtte afgøre, om den væsentligste kunstneriske værdi ved et tredimensionalt værk, som er bemalet i hånden, findes i værkets form eller i måden, hvorpå det er farvelagt.

7. Når det er sagt, skal det dog undersøges, om de omhandlede genstande, som muligvis kan tariferes i pos. 99.03, der vedrører skulpturer, ikke tværtimod på grund af deres karakter af handelsvarer i stedet skulle tariferes i det kapitel, der omhandler genstandenes grundmateriale (som det er anført, ville dette gælde for det tilfælde, at visse af de omhandlede genstande efter Domstolens opfattelse skulle tariferes i pos. 99.01 vedrørende malerier).

I denne sammenhæng henviser sagsøgeren i hovedsagen først og fremmest til, at betegnelsen »paperweight« kan være vildledende.

Med den betegnelse ønsker samlere verden over ikke at henvise til en brugsgenstand (»brevpresser«), men til originale kunstværker, der ikke anvendes som brevpressere, men derimod samles ligesom malerier og andre genstande, og som netop er kendetegnet ved deres mangel på funktion.

De omhandlede genstande er originale kunstværker, som er udtænkt, malet, formet og signeret individuelt af kendte kunstnere, og de henhører derfor under FTT kap. 99.

8. Jeg skal straks bemærke, at Firma Farfalla Flemmings argumentation efter min mening ikke er tilstrækkelig ud fra forskellige betragtninger.

For det første er den manuelle fremstillingsteknik i sig selv en faktor, som er fælles for såvel kunstværker som arbejder af håndværksmæssig art, der har karakter af handelsvarer; når der tillige ikke foreligger andet sammenligningsgrundlag, tilkommer det ikke toldmyndighederne at bestemme en genstands faktiske formål. Under alle omstændigheder er det ikke et effektivt afgrænsningskriterium til at skelne mellem et kunstværk og en almindelig dekorationsgenstand, som heller ikke har noget bestemt formål.

Endelig kan det forhold, at en berømt kunstner eventuelt har signeret genstanden (der er ofte tale om et enkelt initial), ikke i sig selv udgøre et væsentligt tariferingskriterium, da de fleste kunstnere, som fremstiller »paperweights«, formentlig er velkendt blandt liebhavere af denne form for »kunst«, mens de er helt ukendte for tolderne.

Desuden kan man ikke acceptere den tanke, at et eller andet arbejde af håndværksmæssig art, som eksperter måske anser for at have en særlig værdifuld udførelse, tariferes som et kunstværk alene af den grund, at det er forsynet med en signatur eller et initial. Det gælder navnlig i forbindelse med en større serie genstande, der ligner hinanden, og som importeres til priser, der mere eller mindre svarer til tilsvarende genstande med karakter af handelsvarer.

9. Kommissionen bemærker på sin side, at årsagen til, at der ifølge FTT ikke skal svares told af visse former for kunstværker, er, at det drejer sig om kunstnernes helt personlige frembringelser, som økonomisk betragtet ikke konkurrerer med hinanden.

Efter Kommissionens opfattelse er det forhold, at den kunstneriske værdi af et kunstværk langt overstiger den rene brugsværdi, ikke et kriterium, som kan bruges som afgrænsning ved tariferingen. Toldvæsenet kan nemlig ikke foretage en vurdering af en genstands kunstneriske værdi og bør derfor alene anvende objektive kriterier, som er let begribelige, og som fremgår af varernes ydre beskaffenhed.

Det følger heraf, at når en kunstner skaber skulpturer, der har form af almindelige brugsgenstande, skal disse tariferes efter deres beskaffenhed — selv om det drejer sig om kunstværker — eftersom de har karakter af handelsvarer og kan konkurrere med tilsvarende industrielt fremstillede produkter på markedet.

Betragtningen om, at det kan dreje sig om håndfremstillede unika, eller at genstanden i virkeligheden aldrig anvendes som en brugsgenstand, er herefter helt uden betydning.

10. Men Kommissionens forslag, som tilsyneladende prioriterer retssikkerheden ved anvendelsen af FTT højere end en rimelighedsvurdering, er også utilfredsstillende ud fra forskellige synspunkter.

Selv om det for at afgrænse toldfritagelsen i kapitel 99 er berettiget at undersøge, om det omhandlede produkt ud fra et økonomisk synspunkt konkurrerer med tilsvarende genstande, som eventuelt fremstilles i industriel masseproduktion, finder jeg det hverken rimeligt eller logisk at slutte sig til genstandens faktiske konkurrencemæssige karakter alene på grundlag af de ydre forhold.

Hvis f.eks. en anerkendt kunstner besluttede at anvende en tallerken eller et askebæger som underlag for et af sine billeder og derved fremstillede et unikum, som blev solgt til en meget høj pris på kunstmarkedet, kan man fornuftigvis ikke hævde, at billedet alene på grund af sin tallerken- eller askebægerform, dermed konkurrerer med tilsvarende genstande, som har industriel eller håndværksmæssig karakter, og derfor skal pålægges den told, som gælder for disse produkter.

Som Domstolen allerede har haft lejlighed til at fremhæve, ville en anvendelse af toldsatsen for det benyttede materiale på en toldværdi, der er fastsat på grundlag af, at et værk er et kunstværk, føre til en toldbehandling, der ikke står i rimeligt forhold til materialets kostpris [1].

Ikke alene det, men Kommissionens forslag til løsning er, ud over muligvis at være urimelig, heller ikke egnet til at løse alle problemer i forbindelse med tariferingen af »paperweights«.

Disse genstande kan nemlig have de mest forskelligartede størrelser og er i visse til-

1 — Dom af 15. maj 1985, Onnasch, præmis 11 (155/84, Sml. s. 1449).

fælde — når de er enten for store eller for små — klart uegnede som »brevpressere«.

I de tilfælde, hvor det drejer sig om genstande, som ikke ligner almindelige brevpressere, ville det af Kommissionen foreslåede tariferingskriterium heller ikke være til hjælp for toldmyndighederne, som, når de har at gøre med en genstand uden specifik anvendelsesmulighed, under alle omstændigheder skal kunne råde over andre parametre, som gør det muligt at tarifere varen.

11. Men hvis det er rigtigt, som Domstolen ved flere lejligheder har udtalt, at en genstands kunstneriske værdi i det væsentlige defineres ud fra subjektive og flydende kriterier, mens tariferingen må foretages i henhold til de objektive kriterier, som toldtariffen anvender, både af hensyn til toldtariffens funktion og af hensyn til retssikkerheden[2], er det lige så vigtigt, at Domstolens praksis anviser toldmyndighederne visse præcise kriterier, som, når det er nødvendigt, kan hjælpe til at afgøre spørgsmålet, om en genstand er et kunstværk, uden at der i den forbindelse skal foretages en subjektiv vurdering.

Herved skal der, med henvisning til klare udtalelser fra Domstolen, mindes om, at det er nødvendigt at tage hensyn til formålet med toldfritagelsen, eftersom den position, der skal fortolkes, tillader toldfri import[3].

2 — Dom af 13. december 1989, Raab, præmis 25 (C-1/89, Sml. s. 4423), og dom af 27. oktober 1977, Westfälischer Kunstverein, præmis 3 (23/77, Sml. s. 1985).

3 — Dom af 10. oktober 1985, Daiber, præmis 15 (200/84, Sml. s. 3363), og dom af 10. oktober 1985, Collector Guns, præmis 12 (252/84, Sml. s. 3387).

FTT kapitel 99 hjemler som bekendt toldfrihed for at fremme folkesamkvemmet på kultur- og uddannelsesområdet, og dette formål er, som Domstolen har fremhævet, bestemmende for fortolkningen af den omhandlede position[4].

12. Det fremgår endvidere af Domstolens faste praksis, at når FTT skal fortolkes, udgør såvel de bestemmelser, der indleder FTT's kapitler, som Toldsamarbejdsrådets Forklarende Bemærkninger (herefter benævnt »TFB«) vigtige hjælpemidler til at sikre en ensartet anvendelse af toldtariffen, hvorfor de kan betragtes som gyldige midler til tariffens fortolkning.

Fortolkningen af de ovennævnte toldpositioner skal således ikke alene ske på grundlag af Den Fælles Toldtarifs ordlyd og opbygning, men tillige under hensyn til, hvad der anførtes i de nævnte Forklarende Bemærkninger.

Det fremgår af TFB til kapitel 99, at »størstedelen af varerne under nærværende kapitel... ofte [er] værker eller genstande, hvoraf der kun findes ét eksemplar eller i det mindste kun meget få eksemplarer. Varerne er derfor som regel ikke genstand for regelmæssig omsætning«.

Endvidere fremgår det af bemærkningerne til kapitel 99, at »visse varer [dog kan] være genstand for en specialiseret handel, f. eks. frimærker og antikviteter. Varerne har ofte

4 — Dom af 10. oktober 1985, Daiber, præmis 15, og dom af 10. oktober 1985, Collector Guns, præmis 12.

en betydelig værdi, der slet ikke står i forhold til værdien af de materialer, hvoraf de består«.

Det fremgår heraf, »at de pågældende genstande yderligere — som udslag af den ovennævnte egenskab — er kendetegnet ved, at de ikke er genstand for regelmæssig omsætning og i givet fald kan opnå en betydelig værdi« [5].

13. Under anvendelse af disse principper har Domstolen i forbindelse med to sager, som hhv. omhandlede import af en veteranbil samt gamle pistoler og pistolhylstre, først og fremmest statueret, at samlerobjekter er kendetegnet ved, at de normalt ikke anvendes i overensstemmelse med deres oprindelige formål, hvorved det dog ikke er udelukket, at de kan have bevaret deres brugbarhed. Således har Domstolen udtalt, at der ved samlerobjekter henhørende under FTT pos. 99.05 (der ligeledes er fritaget for told) forstås genstande, som opfylder betingelserne for at kunne optages i en samling, dvs. genstande, der er forholdsvis sjældne, normalt ikke anvendes i overensstemmelse med deres oprindelige formål, er genstand for en specialiseret handel, der finder sted uden for den normale omsætning af lignende brugbare genstande samt har en betydelig værdi [6].

14. Så vidt jeg kan se, er den argumentation, Domstolen har fulgt i de nævnte domme, en argumentation, som bedst muligt gør det muligt at finde en løsning, der tager hensyn til kravene både til retssikkerhed og til billighed.

Det gælder også i den foreliggende sag, hvor der ikke kan foretages en tarifering i pos. 99.05, der vedrører samlerobjekter. Det er i øvrigt en mulighed, som den forelæggende ret ikke har nævnt i sine spørgsmål, og det må under alle omstændigheder være udelukket, da positionens betingelser (navnlig kravet om at genstanden skal være »historisk«) ikke er opfyldt [7].

Her skal der nemlig også fastlægges en række parametre, som tilsammen gør det muligt for toldmyndighederne objektivt at fastslå, om en bestemt vare har karakter af et kunstværk.

Efter min opfattelse er udførelsen i hånden, kunstnerens signatur af værket og det meget begrænsede antal, hvori de fremstilles, klart vigtige indicier, som egner sig til at bevise, at en bestemt genstand er enestående i forhold til lignende produkter, der har karakter af handelsvarer.

En skulpturs høje pris, som under ingen omstændigheder står i forhold til værdien af de materialer, hvoraf den består, samt den mulige konstatering af, at værket er genstand for en specialiseret handel, der finder sted uden for den normale omsætning af lignende genstande, kan således være en yderligere bekræftelse af, at den omhandlede genstand ikke konkurrerer med lignende genstande. Også selv om den kan have en form som almindelige brugsgenstande, skal den i realiteten ikke anvendes efter sit tilsyneladende formål.

5 — Dom af 10. oktober 1985, Daiber, præmis 20, og dom af 10. oktober 1985, Collector Guns, præmis 17.

6 — Dom af 10. oktober 1985, Daiber, og dom af 10. oktober 1985, Collector Guns.

7 — Dom af 10. oktober 1985, Daiber, præmisserne 22-24, og dom af 10. oktober 1985, Collector Guns, præmisserne 19-21.

Det bør med andre ord kunne antages, at den omhandlede genstand, selv om den har form som en brugsgenstand, normalt ikke anvendes efter sit åbenbare formål og i virkeligheden er et kunstværk i FIT's forstand, såfremt genstanden er fremstillet udelukkende i hånden, signeret af en kunstner og fremstillet i et yderst begrænset antal ikke helt ens eksemplarer, som blot minder om hinanden, og som sælges til en høj pris, der slet ikke står i forhold til værdien af de materialer, hvoraf de består, og som er genstand for en specialiseret handel på markedet for kunstgenstande.

15. Under henvisning hertil foreslår jeg Domstolen at besvare de af Finanzgericht München stillede spørgsmål således:

»Glaskugler, betegnet 'paperweights', med ståflade og med på- eller indlagt to- eller tredimensionalt motiv, som i begrænset antal er fremstillet udelukkende i hånden af anerkendte glaskunstnere, skal betragtes som skulpturer (pos. 99.03), men det må herved kræves, at der dels foreligger genstande, som specielt sælges uden for det sædvanlige marked for tilsvarende genstande med almindelig anvendelse, dels foreligger en høj værdi, som ikke står i forhold til de materialer, de består af, og endelig at deres tilsigtede anvendelse ikke synes at være den sædvanlige.«